

Dubbele woonhuizen
Worth Rhedenseweg 30-64
6991 DX Rheden

Monumentgegevens

Monumentnummer 0000210 t/m 0000227
Inschrijving register 21 december 1999
Kadastrale aanduiding Rheden D 4633

Historie en ligging:

Aan de noordzijde van de Worth-Rhedenseweg bevindt zich dit opvallende complex arbeiderswoningen dat zich ten tijde van de bouw nog aan een onverharde weg in het buitengebied bevond doch nu door latere uitbreidingen een onderdeel vormt van het dorp Rheden. Het negen dubbele woonhuizen tellende complex kwam tot stand in de jaren 1920-1922 in opdracht van de bouwvereniging 'Rheden'. De eerste ontwerpen, van de hand van de bekende architect ir J.H.W. Leliman (18 -1921) uit Baarn, werden al in 1918 gemaakt. Deze architect is vooral bekend geworden door deze grote betrokkenheid bij de volkshuisvestingsproblematiek. Leliman, die met name in Amsterdam veel woningbouwcomplexen heeft ontworpen, was een groot voorstander van de tuinstadgedachte. In deze visie was dan ook geen plaats voor hoogbouw. Volgens zijn opvatting zou een woning niet meer dan twee bouwlagen hoog dienen te zijn.

De één laags, door tuinen omgeven, woningen in Rheden bestonden oorspronkelijk uit een woonkeuken, een bijkeuken, drie slaapkamers en een schuurtje waarin ruimte was voor een of meer varkens of geiten. Door de diepe achtertuinen was bovendien de mogelijkheid aanwezig is om zelf groenten en fruit te telen.

Het complex is symmetrisch van opzet en bestaat uit vier dubbele woonhuizen met tuitgevels onder aan de achterzijde afgewolfde zadeldaken (woningtype I), waarvan twee dubbele woonhuizen aan de westzijde het complex afsluiten en de twee dubbele woonhuizen het complex aan de oostzijde afsluiten. Tussen deze kopwoningen bevinden zich vijf terugliggende dubbele woonhuizen onder aan de achterzijde afgewolfde tentdaken (woningtype II). De woningen zijn in de loop der jaren op diverse onderdelen gewijzigd. Zo zijn de ramen van de overigens redelijk gaaf bewaard gebleven woningen over het algemeen in een gewijzigde vorm vernieuwd waarbij ondermeer de karakteristieke roeden verdelingen verdwenen zijn. Ook de luiken die de vensters veelal bezaten zijn niet meer aanwezig. De deuren zijn van de panden zijn over het algemeen vernieuwd in een gewijzigde vorm. De in de zijgevels gelegen ingangen van de woningen zijn verplaatst van de van de parallel aan de aan de zijgevels lopende geveldelen van de uitbouwen naar de op de weg georiënteerde geveldelen van de uitbouwen. De gerenoveerde panden bezitten aan de achterzijde over het algemeen een moderne één laags aanbouwen onder platte daken die de oorspronkelijke schuurtjes vervangen. Op deze aanbouwen is de monumentenbescherming niet van toepassing. Het complex behoort met het zogenaamde 'strooien dorp' in De Steeg tot de belangrijkste voorbeelden van sociale woningbouw in de gemeente Rheden uit de jaren voor de Tweede Wereldoorlog.

Woningtype I

Plattegrond en opbouw:

Dit woningtype is, indien de aanbouw niet meegerekend wordt, gebouwd op een T-vormige plattegrond en heeft één bouwlaag onder een aan de zijde van de achtergevel afgewolfd zadeldak belegd met rode opnieuw verbeterde Hollandse pannen. Boven de

uitgebouwde geveldelen van de zijgevels zijn de dakschilden opgewipt en doorgetrokken. Op het nokeinde waar de zijschilden en het achterschild samenkomen bevindt zich een forse bakstenen schoorsteen. Het pand is opgetrokken in baksteen, gemetseld in halfsteens verband, en bezit een door een steens rollaag afgesloten trasraam. De gevels worden afgesloten door bakgoten op klossen. De achtergevels bezitten tevens windveren. De ingangen van de twee woningen bevinden zich in de uitgebouwde geveldelen van de zijgevels.

Voorgevel:

De voorgevel is symmetrisch ingedeeld en wordt afgesloten door een tuitgevel. De begane grond bezit twee venster die ieder door een steens rollaag worden afgesloten. De ramen zijn in gewijzigde vorm vernieuwd. De verdieping bezit twee kleinere op een identiek wijze afgesloten vensters. De gevel is voorzien van een achttal ijzeren muurankers.

Linker zijgevel:

De uitspringende linker gevelhelft bezit een niet-oorspronkelijke deuropening met een zijlicht. Oorspronkelijk bevond zich links een venster en rechts een deur die de ingang van de woning vormde. De huidige ingang van de woning is gelegen in de op de weg georiënteerde gevel op de plaats van een venster. De rechter gevelhelft bezit een venster met een klein venster met een vernieuwd raam.

Achtergevel:

De achtergevel bezit boven de moderne aanbouw twee direct onder de gootlijst gelegen liggende vensters, ieder voorzien van twee gekoppelde vernieuwde ramen.

Rechter zijgevel:

Deze indeling van deze gevel is identiek aan die van de linker zijgevel.

Woningtype II

Deze woningen zijn voor wat betreft de plattegronden en gevelindelingen identiek aan woningtype I. Het belangrijkste verschil betreft de kappen. Ieder pand is namelijk voorzien van een aan de achterzijde afgewolfd tentdak.

Reden van plaatsing:

Het complex bezit stedenbouwkundige waarde:

- als onderdeel van de historisch gegroeide dorpskern van Rheden. Het complex is doos de instandhoudinghouding van het hier in de vroege twintigste eeuw tot stand gekomen dorpsbeeld waarin het complex een beeldbepalende rol speelt;
- vanwege de zeldzaamheidswaarde qua aanleg.

Het complex bezit architectuurhistorische waarde:

- vanwege bijzondere esthetische kwaliteiten zoals met name in de verhoudingen, de (ten dele aangetaste) detaillering en het materiaalgebruik tot uitdrukking komen.
- als goed voorbeeld van een complex arbeiderswoningen uit het interbellum gebouwd in een trant die een combinatie vormt van invloeden van de plaatselijke boerderijbouw en de Amsterdamse School;
- als goed voorbeeld van het werk van de bekende architect ir J.H. W. Leliman. Het complex vormt het enige voorbeeld van het werk van deze architect in de gemeente

Het complex bezit cultuur-historische waarde:

- vanwege het sociaalhistorisch belang voor de gemeente Rheden en het gelijknamige dorp als een van de belangrijkste voorbeelden van volkshuisvesting uit het interbellum in de gemeente en als een van de eerste voorbeelden hiervan in het dorp Rheden.

Voldoet aan de basisnormen a en b alsmede aan de meerwaarden 1b, 1d, 2a, 2c, 2d en 3c.
Op grond van bovenstaande voldoet het pand aan artikel 9 e.v. van de gemeentelijke monumentenverordening.

